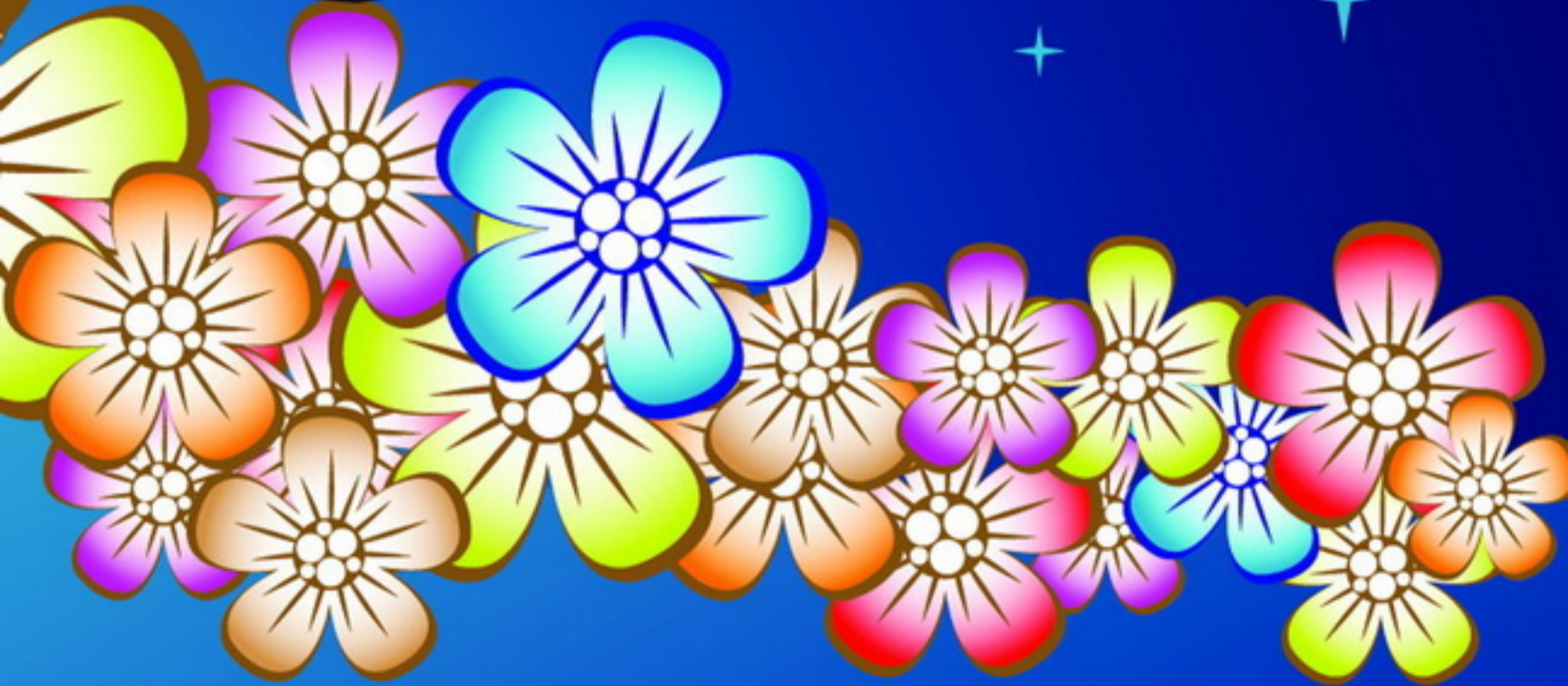

سازمان جهاد کشاورزی مازندران
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان گلوگاه

ستاد برگزاری اولین جشنواره انجیر

گلوگاه - مرداد ۱۳۹۳

انجیر

مقدمه

درخت انجیر با نام علمی فیکوس (Ficus)، از خانواده (Moracea) موراسه است و دارای ۸۰۰ گونه می‌باشد که اغلب انواع آن وحشی یا زینتی هستند، مانند درخت معروف به کاتوچو (فیکوس الاستیکا) که هم زینتی و هم صنعتی می‌باشد. فیکوس کاریکا همان انجیر معمولی است که به عنوان میوه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

موطن اصلی درخت انجیر در دنیای قدیم، یعنی اروپا - آسیا در نواحی مدیترانه می‌باشد و به همین جهت آن را جزء میوه‌های مناطق نیمه گرم طبقه‌بندی می‌کنند. درخت انجیر بویژه نوع خودرو یا کوهستانی آن که به انجیر کوهی معروف است بسیار قدیمی است. آثار این درخت در آخر عهد دوم (کرتاسه) دیده شده و در عهد چهارم در اطراف دریای مدیترانه مورد کشت قرار گرفته‌است. در مصر از ۲۸۰۰ سال قبل از میلاد مسیح کاشت درخت انجیر مرسوم بوده‌است و در دوره پنجم از فراعنه مصر از میوه و چوب آن استفاده می‌کردند.

در حال حاضر بزرگترین انجیرستان دیم جهان در استان فارس و در شهرستان استهبان قرار دارد. تاکنون نزدیک به ۸۰۰ واریته انجیر در جهان شناخته شده و در سیزده کشور جهان بیش از ۱۵ کلکسیون انجیر وجود دارد. پراکندگی انجیر در جهان بیانگر این موضوع است که این گیاه با شرایط مختلف آب و هوایی سازگاری خوبی نشان می‌دهد.

کشورهای تولید کننده انجیر در دنیا عبارتند از اسپانیا، ترکیه، پرتغال، ایتالیا، یونان، ایران، تونس، الجزایر، مراکش، سوریه، استرالیا، روسیه، مصر، فلسطین، فرانسه، قبرس، لیبی و امریکا که در این بین به ترتیب ترکیه، یونان، امریکا، اسپانیا و پرتغال تا سال ۱۹۸۶ میلادی به لحاظ مقدار تولید جایگاه برتری داشته اند. در ایران بزرگترین استان کشور از نظر سطح زیر کشت و میزان تولید انجیر، استان فارس می باشد که شهرستان استهبان، بزرگ ترین منطقه تولید انجیر در ایران است. اما مرغوب ترین و آبدارترین انجیر در استان مازندران، خصوصاً شهرستان گلوگاه تولید می شود. بررسی های انجام شده نشان داد که بیش از ۲۵۰ سال

است که انجیر در شهرستان گلوگاه کشت می شود. سطح زیر کشت در این شهرستان ۱۰۰ هکتار بوده که ۶۳ هکتار آن بارور و ۳۷ هکتار آن غیربارور می باشد. نکته قابل اهمیت اینکه کشاورزان سهمی از این سطح داشته و با کاشت و داشت و برداشت انجیر آشنایی دارند.

در قرآن، به این میوه (تین) سوگند یاد شده و سوره‌ای به نام این میوه نام گذاری شده است. از انجیر در کتاب تورات و انجیل نیز نام برده شده و یکی از میوه های باغ بهشت قلمداد گردیده است. یکی از مفسران قرآن به نام زمخشری از حضرت محمد (ص) نقل می کند اگر آرزوی میوه ای از باغ بهشت را بکنم، آن میوه انجیر خواهد بود. پیامبر (ص) فرمود: «انجیر میوه بهشت است، آن را بخورید که بواسیر را درمان می کند و ورم مفاصل را بهبود می بخشد.» همچنین امام رضا (ع) فرمودند: «انجیر بوی بد دهان را از بین می برد، رویش موی سر را زیاد می کند، استحکام بخش استخوان هاست و با وجود انجیر دیگر احتیاجی به دارو نیست.»

ترکیبات شیمیایی میوه انجیر:

انجیر میوه مغذی و خوش طعمی است که دارای مواد قندی، مواد ازته، چربی، مواد معدنی، آمینو اسید، آنزیم های مختلف و کاروتن و منبع خوبی از پتاسیم، منیزیم، کلسیم و فسفر و ویتامین های A، B و C می باشد. این میوه پر انرژی، به اشکال مختلف از قبیل تازه، خشک، خیس کرده، کمپوت، مربا، مارمالاد، شربت، شکلات، کلوچه، بیسکویت و همچنین مخلوط با مواد دیگر مانند گردو، کنجد، بادام، شیر، زعفران و گلاب مصرف می شود. انجیر با داشتن ۷۰ - ۶۵ درصد قند از میوه های پر انرژی است. در ایران انجیر بیشتر بصورت تازه، خشک، مرطوب، مربا، کمپوت و همراه کنجد و گردو و شیر مصرف می شود.

خواص طبی و دارویی انجیر

انجیر از نظر طب قدیم ایران گرم و تر است. این میوه، سرشار از خواص مفیدی بوده که مهم ترین آنرا می توان بشرح ذیل نام برد.

- ۱) تعرق بدن را زیاد می کند.
- ۲) ادرار آور است.
- ۳) حرارت بدن را کاهش می دهد.
- ۴) انجیر یبوست را برطرف می کند.
- ۵) جوشانده انجیر خشک درمان کننده التهاب مجاری دستگاه تنفسی، کلیه، ذات الریه، سرخک، مخملک و آبله می باشد.
- ۶) انجیر برای درمان سوء هاضمه و کم خونی مفید است.
- ۷) سوپ انجیر بسیار مقوی است و برای افزایش شیر در زنان شیر ده مفید است. برای تهیه سوپ، انجیر نارس را همراه با گوشت می پزند.
- ۸) برای برطرف کردن ورم گلو، ۵۰ گرم انجیر زرد را در ۵۰۰ گرم شیر ریخته و پس از ۱۵ دقیقه، آنرا غرغره می کنند و مقداری از آنرا نیز می توان نوشید (می توان آنرا با عسل هم شیرین نمود).

۹) جوشانده انجیر خشک در شیر برای درمان آنژین ، ورم لثه و ورم مخاط دهان نیز مؤثر است .

۱۰) انجیر را می توان همراه با میوه های دیگر مصرف کرد اما با میوه های اسیدی مانند پرتقال و گریپ فروت سازگار نیست.

۱۱) انجیر برای افرادی که قند خونشان پائین می آید و یکباره احساس ضعف می کنند، مناسب است زیرا قند آن بسرعت در روده کوچک جذب می شود. ولی مصرف آن برای بیماران دیابتی مضر است.

۱۲) خوردن انجیر باعث افزایش نیروی جنسی می شود.

۱۳) انجیر تقویت کننده کبد است. بنابراین برای افرادی که کبد ضعیفی دارند خوردن انجیر به همراه گردومفید است.

۱۴) اگر ترشح ادرار کم باشد خوردن انجیر باعث ازدیاد آن می شود.

۱۵) انجیر در معالجه بیماری های پوستی مؤثر است .

۱۶) انجیر ضد سرطان است .

شرایط رویشگاهی

الف) آب و هوا

به همان اندازه که درخت انجیر به گرمای زیاد مقاوم است نسبت به سرما، مخصوصاً در دوره جوانی حساس است و سرما یک عامل محدود کننده در کاشت این درخت محسوب می شود. در نواحی مرطوب، میوه آن درشت و دم آن طویل می گردد ولی مقدار شیرینی میوه کم می شود در هوای خشک و گرم دم میوه کوتاه شده گاهی به کلی از بین می رود اما اندازه میوه کوچک و مقدار شیرینی آن زیاد است. مناطق مناسب کشت از حاشیه دریا تا ارتفاع ۱۸۰۰ متر می باشد.

انجیر گیاهی خزان کننده بوده که ویژه مناطق نیمه گرمسیری است و به زمستان ملایم و تابستان گرم نیاز دارد. (باید توجه داشت که دمای پایین در زمستان کاشت انجیر را محدود می کند). در فصل گلدهی انجیر، نباید آبیاری انجام گیرد و چنانچه میزان بارندگی نیز کمتر باشد حداکثر محصول دهی را در پی خواهد داشت.

ب) خاک مناسب

درخت انجیر را در انواع مختلف خاک از شنی سبک تا رسی سخت می توان کاشت. بهترین خاک برای کاشت این درخت، اراضی لیمونی است. خاک مورد نیاز شنی رسی بوده با اسیدیته (PH) در حدود ۶ تا ۷/۵ که برای رشد انجیر مناسب است. این گیاه نسبت به خشکی و شوری زیاد مقاوم می باشد. به کمبود آهن و روی زیاد حساس نبوده ولی به سدیم و بور حساس است.

انواع انجیر

الف- انجیر بر

ب- انجیر خوراکی یا انجیر ماده که خود به سه گروه تقسیم می شود:

۱- ازمیر

۲- سان پدرو San pedro

۳- معمولی Common

در ایران ۹ رقم انجیر خوراکی از گروه ازمیر تا به حال مورد مطالعه قرار گرفته اند که عبارتند از:

- انجیر کشکی (Kashky)

- انجیر سفید گلوگاه

- انجیر سبز

- انجیر سیاه

- شاه انجیر

- انجیر متی (Matty)

- انجیر المی (Allomi)

- انجیر برگ چناری

- انجیر رونو (Roonoo)

تکثیر درخت انجیر

درخت انجیر را می توان به روش جنسی و غیر جنسی تکثیر کرد. برای تکثیر و ایجاد باغ های جدید انجیر، فقط از روش غیر جنسی استفاده می شود که انواع این روش ها عبارتند از:

قلمه زدن، پا جوش، خوابانیدن شاخه و پیوند زدن.

نوع پیوند به شکل T و زمان پیوند معمولاً اردیبهشت ماه و در هنگامی است که

درخت اصطلاحاً پوست می دهد.

کودموردنیاز برای تغذیه باغات انجیر:

- * نیتروژن خالص به میزان ۱۵۰ - ۱۰۰ کیلوگرم در هکتار.
- * فسفر به میزان ۱۰۰ - ۷۰ کیلوگرم در هکتار.
- * پتاسیم به میزان ۱۵۰ - ۱۰۰ کیلوگرم در هکتار.
- * سولفات روی به میزان ۱۰۰ - ۵۰ کیلوگرم در هکتار.
- * اسید بوریک به میزان ۴۰ - ۲۰ گرم به ازای هر درخت.

دستورالعمل برداشت انجیر:

برداشت انجیر تازه خوری از نیمه دوم تیر شروع و تا اواسط شهریور ماه ادامه دارد.

در هنگام برداشت انجیر (تازه خوری) باید دقت شود و با احتیاط میوه را با دم از شاخه جدا نمود (با استفاده از قیچی میوه چین). بهتر است حداکثر دو ردیف انجیر در داخل جعبه قرار داده شود تا از له شدن آن جلوگیری شود.

مناطق انتشار انجیر آبی و دیم در ایران:

براساس آمار سال ۲۰۰۷، ایران با ۵۶ هزار هکتار سطح زیر کشت و ۸۸ هزار تن تولید انجیر، رتبه سوم جهان را در اختیار دارد. انجیر آبی در اکثر استان های کشور کشت می گردد که مهم ترین استان ها عبارتند از کرمانشاه (منطقه ریجاب)، لرستان (شهرستان پلدختر)، مرکزی (شهرستان ساوه)، سمنان (شهرستان گرمسار) و زنجان (منطقه آب بر).

در استان فارس بیش از ۳۶ هزار هکتار انجیر دیم وجود دارد که شهرستان استهبان با بیش از ۲۳ هزار هکتار بیشترین سطح زیر کشت انجیر (حدود ۶۵ درصد) را به خود اختصاص داده است.

گلوگاه مهد مرغوب ترین انجیر ایران است. بررسی های انجام شده نشان داد که بیش از ۲۵۰ سال است که انجیر در شهرستان گلوگاه کشت می شود. سطح زیر کشت گلوگاه ۱۰۰ هکتار بصورت کشت پراکنده که ۶۳ هکتار آن بارور و ۳۷ هکتار آن غیر بارور می باشد.

جشنواره انجیر

گلوگاه مهد مرغوب ترین انجیر کشور محسوب می شود و از دیر باز مردم این منطقه با تولید، مصرف و عرضه آن آشنا بوده اند. بسیاری از مسافران و زائران حرم رضوی در گذر از این شهرستان برای تهیه انجیر مرغوب، در این منطقه توقف داشته اند علی رغم ناچیز بودن سطح زیر کشت این محصول، نزدیک به دو- سوم تولید انجیر درمازندران، مربوط به منطقه گلوگاه می باشد. کشاورزان و باغداران این شهرستان آشنایی دیرینه ای با کاشت انجیر دارند و اینکار در فرهنگ و اقتصاد منطقه تأثیر داشته است. کاشت انجیر در حاشیه مزارع، قنوات، چشمه ها، اماکن متبرکه و ... از قدیم الایام با اهداف گوناگون صورت می گرفته و امروزه با گسترش تولید و عرضه این محصول به بازار، نقش مهمی در بهبود معیشت مردم منطقه دارد. در سال های اخیر به تولید و عرضه انجیر با دید اقتصادی و کارشناسانه، توجه بیشتری شده است و بسیاری از باغداران با هدف تولید و کسب درآمد قابل توجیح به آن روی آوردند.

کشاورزان منطقه گلوگاه با برگزاری جشنواره انجیر قصد دارند تا ضمن سپاسگذاری به درگاه ایزد منان به جهت برخورداری از این نعمت الهی، اقدام به اشاعه فرهنگ تولید این محصول و فرآورده های آن نمایند.

اهداف جشنواره :

- ۱ - معرفی انجیر شهرستان گلوگاه به عنوان یک محصول سالم و نماد باغبانی شهرستان گلوگاه.
- ۲ - فراهم نمودن بستر توسعه کشت انجیر و صنعت فرآورده های آن در شهرستان.
- ۳ - اخذ برند برای انجیر شهرستان به عنوان محصول سالم و همچنین مرغوب ترین انجیر کشور.
- ۴ - معرفی شهرستان گلوگاه با جاذبه های زیبای گردشگری طبیعی از قبیل دریا و جنگل برای توریسم های داخلی و خارجی.

